

MKCRP00CDCOT

**Návrhový a evidenční list nemateriálního statku tradiční lidové kultury
k zápisu do Seznamu nemateriálních statků
tradiční lidové kultury České republiky**

Ministerstvo kultury ①

A. IDENTIFIKACE NAVRHOVANÉHO STATKU		Doslo: 29. 05. 2017
1. Název statku navrhovaného k zápisu do Seznamu:	MILEVSKÉ MAŠKARY – MASOPUSTNÍ PRŮVOD MASEK	Č.j. _____ počet listů: _____
2. Periodicita projevu statku:	1x ročně v sobotu před Popeleční středou nebo po ní. Výjimečně v neděli, masopustní zvaní se provádí na tučný čtvrtek nebo jinou vhodnou dobu.	Přidej. počet listů příloh: _____
3. Stručný popis statku: ¹	<p>Milevské maškary se vyvinuly z lidových her, jejichž historie sahá přinejmenším do raného novověku. Jejich centrální postavou je Bakus, který se do lidových slavností dostal zřejmě z žakovských her rozšířených v 16. a 17. století.</p> <p>Nejstarší potvrzené zprávy o milevském masopustu jsou z roku 1862. Podle etnografa Štěpána Dvořáka (1889-1928) existovaly dva Bakusovy průvody, tzv. podomní nebo žebrový a pouliční. Vystupoval v nich Bakus a jeho rodina, laufr, flašinetář a pohřební průvod (kněz, kostelník, hrobaři, nosiči a ministranti) a snad i další masky. Bakus byl na konci průvodu pochován do sněhu na břehu rybníka před klášterem nebo potoka, který protékal náměstím. Bakus se přitom často ocitl ve vodě.</p> <p>V roce 1864 byl pohřeb Bakuse zakázán, údajně proto, že představitel Bakuse se nachladil a zemřel. Maškary však zakázány nebyly, a tak pokračovaly nějaký čas bez Bakuse. Účastníci průvodu se schválně strojili jinak než v tradičním průvodu, aby nevzbudili pozornost úřadů. Přibývalo nových masek, inspirovaných jinými masopustními průvody a časem i dalšími inspiračními zdroji. Bakuse později odsuzovala a dávala stínat Spravedlnost, která mu před symbolickou popravou vyčítala jeho činy.</p> <p>Milevských maškar se zpočátku směli účastnit pouze milevští měšťané, o účastnících průvodu rozhodovalo maškarní komité, které také určovalo „řád“ maškar. V letech 1882 – 1902 měly maškary řád „Žižkův tah z boje“, „Fidlovačka“, „Boj ženský“ č. „Šárka“, „Vytlačení Indiánů do sev. Ameriky“, „Cikánská svatba“, „Návrat Američanů do vlasti“, „Koňské dostihy“ a „Karneval“, „Reduta“ či „Tanec baletek“, „Mlýn na staré panny“, „Spravedlnost“, „Posvíceňské stínání kohouta“ a „Shazování kozla s věže“, „Manévr“, „Obležení Šibeního vrchu od Švédů“, „Žižkův tah do boje“, „Světový zvěřinec“, „Africká karavana“, „Cikánský průvod“, „Selská svatba“ aj.</p> <p>Tradicí přerušila první světová válka a po ní zákaz hejtmana Žáka, který si konání maškar nepřál. V roce 1924 byly rozehnány ilegální maškary, které hejtmana parodovaly. Obnoveny byly až roku 1933. Už v roce 1934 a 1935 byly natáčeny filmovým týdeníkem, zachován zůstal film z roku 1935, kdy byl rázem maškar „Cirkus Sarassani“. V roce 1939, kdy byly rázem her staré zvyky na Milevsku, je s filmovým štábem navštívil i dramatik a režisér E. F. Burian. Znovu se maškary konaly až v roce 1946. Nekonaly se dva roky v padesátých letech a pět let v šedesátých letech, jinak jejich tradice pokračovala bez přerušování. Od poloviny 19. století se o pořádání průvodu staralo maškarní sdružení, v roce 1958 se stalo národopisným kroužkem místní osvětové besedy v Milevsku, v současnosti vystupuje jako Maškarní sdružení – Spolek pro udržování tradic v Milevsku.</p>	

¹ Stručný popis statku obsahuje vlastní popis statku, stupeň autenticity, historický přehled vývoje statku, popis jeho funkcí, užité materiály a technologie apod.

V současnosti má tradice podobu maškarního průvodu tvořeného jednotlivými maskami i alegorickými vozy z Milevska a pozvaných měst a obcí, který uzavírá v kočáře Bakus, který je na konci průvodu symbolicky popraven. Vedle Bakuse patří k nejvýraznějším postavám Dlouhán a další typy masek, které se objevují v průvodu už od třicátých let. Některé masky jsou vyrobené podomácku, část tvoří papírové masky ze Zákup. Před maškarami se koná tradiční zvaní a malují se nápisy na výlohy, starosta předá maškarnímu sdružení klíče od města. Slavnosti dříve končily maškarním bálem v hostinci, v současné době v milevském kulturním domě.

4. Zeměpisná lokalizace výskytu statku:²

Jihočeský kraj, okres Písek, město Milevsko (8 474 obyvatel)

5. Identifikace nositele statku:

a) je-li jím fyzická osoba:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Adresa trvalého pobytu:

Korespondenční adresa:

Telefon:

E-mail:

Souhlas nositele statku se zpracováním osobních, příp. citlivých údajů o nositeli statku:³

Nositel statku ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

a) *dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zpracováním osobních údajů, příp. citlivých údajů, pro potřeby zpracování a posouzení nominace, případné vedení údajů v evidenci kulturních statků zařazených do Seznamu a s využitím těchto dat pro potřeby dokumentace a redokumentace statku,*

b) *dává souhlas Ministerstvu kultury a Národnímu ústavu lidové kultury jako správcům a zpracovatelům dat se zveřejněním jména a příjmení při prezentaci tohoto statku v souvislosti se Seznamem.*

Datum a podpis:

b) je-li jím právnická osoba:

Jméno/název: Maškarní sdružení – spolek pro udržování tradic v Milevsku

Sídlo (adresa): Nádražní 846, 399 01 Milevsko

Identifikační číslo: 63863791

Statutární orgán:

Kontaktní telefon:

Kontaktní e-mail:

6. Souhlas nositele/nositelů statku s periodickou redokumentací: ano

Nositel/nositelé statku souhlasí s periodickou redokumentací statku prováděnou Národním ústavem lidové kultury zpravidla jednou za sedm let. Svým podpisem se zavazuje/zavazují,

² Kraj (kraje), okres (okresy), obec (obce), část obce. Pokud se statek vyskytuje na území více států, je třeba je výslovně uvést.

³ Osobním údajem je ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů myšlena jakákoliv informace týkající se určitého nebo určitého subjektu údajů. Zpracováním osobních údajů pak jakákoliv operace nebo soustava operací, které správce nebo zpracovatel údajů systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Zpracováním osobních údajů se rozumí zejména shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace. Citlivým údajem je pak takový osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů.

že pokud dojde k jakýmkoliv změnám v identifikačních údajích uvedených v bodě 5, neprodleně tuto skutečnost ohlásí Ministerstvu kultury.

Datum a podpis: 25.5.2017

7. Autor statku, je-li znám:

Autor statku není znám

8. Souhlas autora statku s užitím statku pro účely vedení Seznamu a jeho zveřejnění:

viz A7

9. Časové zařazení statku:

Milevský masopustní průvod navazuje na žakovské hry z období renesance a tradiční lidové hry z okolí Milevska.

Masopustní průvod kolem roku 1862 a 1864 popsal etnograf Štěpán Dvořák podle vzpomínek pamětníků.

Po krátkodobém zákazu Bakuse kolem roku 1864 se maškary od původní formy Bakusova průvodu osamostatňují a objevují se v nich další postavy, např. cikán, cikánka, medvěd, Spravedlnost, Půst, Anděl, bába s nůši aj. Přinejmenším od 70. let je zřejmá snaha o honosnost a „modernost“ témat průvodu a vstřebávání námětů z jiných městských slavností a lidových tradic.

V druhé polovině 19. století tvořil průvod kromě každoročně měněného „rázu“ soud nad Bakusem a jeho poprava, která se zachovala dodnes. Z rázů pro jednotlivé roky lze soudit, že v průvodu se objevovali indiáni, africká zvířata, husité, vojáci, šašci aj.

Většinu masek máme zdokumentováno fotografiemi a filmy z třicátých let, kdy se objevuje mimo jiné dlouhán, drak/Lochneska, selská jízda, šašci, holiči, mlýn na staré báby, cizí národy, africká zvířena, slepičí muž, cyklista, kameramanka, fakír s hadem, Spejbl a Hurvínek, králův dvůr, pohádkové postavy aj.

Ve čtyřicátých letech a později nedošlo k výraznější změně masopustního průvodu, ačkoli složení masek se mění. V průvodu se dříve objevovaly i narážky na politickou situaci v Milevsku, které nyní mizí, ačkoli se snažily působit kriticky alespoň v nápisech na výlohách milevských obchodů. Po roce 1989 se objevují narážky na politickou nebo společenskou scénu častěji, základní forma masopustního průvodu však zůstala zachována

10. Taxonomické zařazení statku:

Masopustní maškarní průvod v Milevsku. Patří k výročním obyčejovým tradicím, jeho forma je ale městská, usilující o aktuálnost a čerpající z širokého spektra inspiračních zdrojů, včetně populární kultury. Zahrnuje zvaní, průvod masek a popravu hlavní postavy maškar, Bakuse.

11. Objektivní faktory ohrožující statek, pokud existují:

K faktorům, které statek ohrožují, patří především ztráta zájmu lidí o účast v průvodu, dále ztráta zájmu sponzorů a podpory města, bez které se ekonomicky náročná příprava slavností neobejde. Jedná se především o zajištění kočáru, opravu a doplňování masek a zajištění účasti maškarních spolků.

12. Záchranná opatření na eliminaci rizik zániku statku, existují-li tato rizika:

Ztrátě zájmu lidí o účast v průvodu se snaží milevské maškarní sdružení a město Milevsko předejít soustavnou propagací a podporou povědomí o významu maškar pro

identitu města. Nejvýznamnějším počinem v tomto směru bylo vytvoření Muzea milevských maškar v roce 2017. Udrží se rovněž tradice výroby masek.

Město Milevsko na maškary vyčlenilo z městského rozpočtu část prostředků, které nejsou součástí prostředků vydaných obecně na kulturu. Tyto opatření by měla doplnit snaha o udržení charakteru a historické kontinuity slavností.

13. Prameny, literatura a odkazy na dokumentační materiál, který není přílohou tohoto listu:

Josef Kytka: Z historie milevských maškar, Milevsko: Dům osvěty, 1960
Štěpán Dvořák: Lidové hry na Milevsku, nákladem vlastním, Milevsko 1916
Čeněk Zíbrt: Veselé chvíle v životě lidu českého, Vyšehrad, Praha 2006
Ludvík Baran, Jitka Staňková: Masky, démoni, šaškové, Nakladatelství Theo, Pardubice 1998
Milevské maškary, doklady, dokumenty zápisky, tiskopis maškarního sdružení z roku 1939

B. ZDUVODNĚNÍ KANDIDATURY

Hlavní podmínky pro zapsání statku do Seznamu, jejichž splnění musí být popsáno pro každou z těchto podmínek zvlášť, jsou mimo jiné:

Statek je

- a) *dosud živý a má i v současnosti svou sociální a kulturní funkci a*
- b) *je součástí nemateriálního kulturního dědictví tak, jak je definováno v bodě 2 tohoto Metodického pokynu a*
- c) *je vysoce autentický a*
- d) *je předáván z generace na generaci*
- e) *je unikátní z hlediska ojedinělosti svědectví, které statek nese, a to zejména z pohledu historie, etnologie, kulturní antropologie aj. příbuzných společenských věd, a to v rámci souboru jevů (viz taxonomické zařazení statku v oddíle A tohoto dokumentu), k němuž statek náleží, a*
- f) *je vysoce reprezentativní pro soubor jevů (viz taxonomické zařazení statku v oddíle A tohoto dokumentu), k nimž náleží, v rámci regionu, nebo v celém státě, pokud je tento soubor jevů rozšířen po celém jeho území.*

Dále statek:

- g) *je vysoce reprezentativní ve vztahu ke společenstvím nebo jiným nositelům statku, zejména z hlediska jejich historické, sociální a kulturní identity a*
- h) *je navržen k zápisu na Seznam na základě účasti společenství nebo jiných skupin, popřípadě dotčených osob nebo jiných nositelů daného statku a s jejich svobodným, předběžným a poučeným souhlasem, který musí být doložen.*

Milevské maškary jsou mezi městskými slavnostmi podobného typu unikátní především délkou své tradice (nejdelší zdokumentovaná v jižních Čechách) a významem, které mají pro lokální povědomí. Tradice milevských maškar nebyla od roku 1862 nikdy přerušena na dobu delší než 18 let a to v letech 1915 – 1932. I v této době existovala silná vůle zvyk obnovit, jak je vidět z existence „ilegálních“ maškar v roce 1924 a z rychlé a výpravné obnovy slavností v roce 1933. Od roku 1946 byla přerušena jen třikrát, v letech 1954, 1956 a 1963 – 1968.

Jsou důležitou součástí lokální identity už od 19. století. Tradičně se jich směli účastnit pouze milevští měšťané a v relativně chudém kraji investovali do přípravy nemalé množství času a zdrojů. Na přípravě maškar se podíleli místní umělci a řemeslníci,

například psaní nápisů na výlohy obstarával v té době uznávaný malíř, národní umělec Karel Stehlík. V současnosti jsou milevské maškary počtem účastníků vůbec největší a nejnákladnější událostí ve městě.

Milevské maškary jsou reprezentativním typem městských slavností, tím se liší od tradičních vesnických maškarních průvodů srovnatelného stáří. Pomáhaly udržovat místní soudržnost, artikulovat společenské konflikty a posilovat lokální patriotismus. Vznikly synkrezí lidových a městských tradic, které se táhnou až do středověku. Některé typy masek, které se v průvodu tradičně objevují (bába s nůši, Bakus) jsou prakticky stejné jako postavy z masopustních průvodů 18. století, jak je vidět například na ilustraci průvodu pražských židů k počtě narození následníka trůnu, budoucího císaře Josefa II., v roce 1741. V průběhu let byly pravidelně dokumentovány, etnografové popsali jejich formy z 19. století, nejstarší fotografie pocházejí prokazatelně z roku 1904.

Už od 70. let devatenáctého století byla pro milevské maškary coby městské slavnosti snaha o aktualizaci, reakce na aktuální či anticipované události nebo události historického charakteru, časté byly parodie veřejných osobností. Už proto nelze milevské maškary zakonzervovat v určité definitivní tradiční formě, mohou se ovšem opřít o řadu znaků, které vytváří kontinuitu zpět do devatenáctého století. Vedle samotného scénáře průvodu je to i část masek, která se při průvodu používá. Některé klasické formy maškar jako dlouhán, fakír s hadem, holiči, párkař, kameramanka, drak, Spejbl s Hurvínkem a další jsou doložené na fotografiích z doby obnovy maškar na počátku třicátých let, šašci, báby s nůši a černoši jsou vidět na fotografiích z doby před první světovou válkou, už v 19. století se v průvodu objevovali medvědáři s medvědem, indiáni, husité, mlýn na staré báby, africká zvířena a další. Některé z nich vznikají v Milevsku, často kaširováním na drátěné formě. Část masek je zakoupená od firmy Rydygr v Zákupech, kde se dodnes používají formy a technologie staré více než sto let. Masky ze Zákup se spolehlivě používaly při znovuoobnově maškar v třicátých letech a jejich podoba se od té doby v ničem nezměnila.

Milevské maškary se jako městské slavnosti přizpůsobovaly dobovým trendům, také však připomínaly tradiční lidové zvyky a po dobu téměř stošedesáti let reflektovaly změny a nálady ve společnosti. V roce 1939, kdy národní ohrožení posílilo zájem o lidovou kulturu, se staly jedním z inspiračních zdrojů Lidových suit E. F. Buriana, který se jimi inspiroval především v závěrečné části nazvané Žebravý Bakus. Milevské maškary eklekticky spojovaly různé vlivy a často vybíraly z lidových zvyků konaných při jiných příležitostech a přizpůsobovaly je formě maškarního průvodu. Patří mezi ně například stínání kohouta, chození s kozou a kobyloou, holení holiči (podle starého svatebního zvyku), řehořské vojsko, poustevník, hra o sv. Dorotě, Lucky a další.

V průběhu let čekaly maškary vzestupy i pády. V současnosti existuje snaha na jedné straně vrátit maškaram některé tradiční rysy, například soud nad Bakusem a jeho popravu, na druhé straně učinit maškary široce známými a přitažlivými pro diváky ze všech regionů, případně navázat mezinárodní spolupráci s maškarními sdruženími v Německu a Rakousku. Spojit obě tendence samozřejmě není vždy lehké. Snahou současného maškarního sdružení je, aby milevské maškary město celostátně zviditelnily. V roce 2016 se maškarnímu sdružení povedlo překonat vlastní český rekord v počtu masek v průvodu. Ve stejném roce byly milevské maškary zapsány na seznam nemateriálního dědictví jihočeského kraje. Maškarního průvodu se účastní okolní obce, ale i maškarní sdružení z jiných měst a tradiční vesnické maškary, jako například maškary ze Studnice, zapsané na seznamu nemateriálního dědictví UNESCO. Na začátku roku 2017 bylo jako pobočka milevského muzea otevřeno nové muzeum milevských maškar, které by mělo rozšířit povědomí o původu a historii milevských maškar a přispět k zachování a rozvíjení zvyku a posílení kulturní kontinuity.

Čestné prohlášení navrhovatele:

Prohlašuji, že všechny údaje, které jsem výše uvedl jsou pravdivé a úplné a beru na vědomí, že uvedení údajů nepravdivých anebo neúplných je důvodem k vyřazení statku ze Seznamu. Zavazuji se, že v případě zápisu statku do Seznamu jsem povinen Národnímu ústavu lidové kultury poskytnout veškerá nezbytná data a součinnost pro redokumentaci statku podle čl. 5 a že jejich neposkytnutí může být důvodem k označení statku za ohrožený podle čl. 12, případně za zaniklý podle čl.13.

Datum: 25.5.2017

Jméno a příjmení statutního orgánu navrhovatele:

podpis:

Otisk razítka:

MAŠKARNÍ SDRUŽENÍ
SPOLEK PRO UDRŽOVÁNÍ TRADIC
V MILEVSKU
IČO 628 63 791

Souhlas se zveřejněním údajů

Navrhovatel souhlasí se zveřejněním nominační dokumentace

včetně osobních údajů – s výjimkou osobních údajů
(nehodící se škrtněte)

Datum: 25.5.2017

Podpis:

Otisk razítka:

MAŠKARNÍ SDRUŽENÍ
SPOLEK PRO UDRŽOVÁNÍ TRADIC
V MILEVSKU
IČO 628 63 791

C. SCHVALOVACÍ DOLOŽKA

Statek k zápisu do Seznamu navrhl:

Jméno či název navrhovatele a datum předložení návrhu: Maškarní sdružení – spolek pro udržování tradic v Milevsku

Podpis:

Datum doručení návrhu na Ministerstvo kultury: 29.5.2014

Číslo jednací: MK 36306/2014 POD

Pořadové číslo návrhu:

Nominaci posoudili z odborného hlediska:

Jméno či název posuzovatele, text a datum zpracování posudku:

PhDr. MARCELA MACROVÁ

Doporučení posuzovatele: DOPORUČUJE K ZÁPISU

Podpis:

Jméno či název posuzovatele, text a datum zpracování posudku:

PhDr. VĚŘINA LANGHAMEROVÁ

Doporučení posuzovatele: DOPORUČUJE K ZÁPISU

Podpis:

Jméno či název posuzovatele, text a datum zpracování posudku:

Doporučení posuzovatele:

Podpis:

Doporučení Národní rady pro tradiční lidovou kulturu k zápisu statku do Seznamu:

Doporučení Národní rady: DOPORUČUJE K ZÁPISU DO SEZNAMU

Datum a podpis předsedy: Vlk MK-S 15748/2014 ORNK

Souhlas ministra kultury se zápisem:

Datum souhlasu ministra kultury se zápisem statku do Seznamu:

Číslo jednací: MK-S 15748/2014 ORNK

Podpis ministra kultury:

Souhlasem ministra kultury je návrhový list považován za list evidenční.

Datum zápisu statku do Seznamu:

Pořadové číslo statku v Seznamu:

Nejstarší fotografie milevských maškar

1904

1911

Milevské maškary ve třicátých letech

Dlouhán

Spejbl a Hurvínek

Bakus a drak

Kobyla a koza

Milevské maškary 2016 a 2017

© 2016 Martin Pelich

Maškarní sdružení v Milevsku je držitelem licence nebo má svolení k užití všech materiálů použitých v obrazové příloze žádosti.

MAŠKARNÍ SDRUŽENÍ
SPOLEK PRO UDRŽOVÁNÍ TRADIC
V MILEVSKU
IČO 628 63 791

, Maškarní sdružení Milevsko

V Milevsku 28. 2. 2017

